

عنوان مقاله:

بررسی رجز بر اساس الگوی مربع ایدئولوژیک (مطالعه موردی: رجزهای داستان رستم و خاقان چین)

محل انتشار:

هشتمین همایش ملی متن‌پژوهی ادبی نگاهی تازه به متون حماسی (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 17

نویسندگان:

زینب زرهانی - دانش آموخته دکتری ادبیات فارسی دانشگاه خوارزمی

غلامعلی فلاح - استاد ادبیات فارسی دانشگاه خوارزمی

خلاصه مقاله:

در حماسه، رجز ابزاری کلامی در نبردهاست که دو رقیب در جهت اثبات برتری خویش و تضعیف روحیه حریف و ارعاب او به کار می‌گیرند. در این پژوهش با این فرض که می‌توان از رجز خوانشی گفتمانی داشت، رجزهای داستان رستم و خاقان چین براساس الگوی مربع ایدئولوژیک در نظریه ون دایک در تحلیل گفتمان انتقادی مورد بررسی قرار گرفت. برآیند پژوهش نشان می‌دهد که در این داستان فضای تخصص به وسیله راهبردگفتمانی قطب بندی بین دو گروه ایرانیان و تورانیان بازنمایی شده است و رجزها را بر این اساس می‌توان گزاره‌هایی گفتماندار دانست که کنشگر هر قطب بر برتری خویش و ضعف رقیب تاکید می‌کند و همچنین نقاط منفی خویش و وجوه قدرت رقیب را نادیده می‌گیرد که این ساختار در چارچوب مربع ایدئولوژیک قابل تبیین است. از نظر تحقق ادعاهایی که دو قطب در رجزها عنوان می‌کنند، ادعای قطب ایرانی مبنی بر پیروزی و ازبین بردن رقیب همواره تحقق می‌یابد اما رجزهای کنشگران تورانی علی‌رغم قدرتمندی آن‌ها در روبرویی با قطب ایرانی مجال تحقق پیدا نمی‌کند که این امر از نظر گفتمانی باعث تاکید بر ایدئولوژی برتری گفتمان ایرانی و بازنمایی مثبت آن و همچنین بازنمایی منفی گفتمان غیرایرانی با تاکید بر شکست پذیری آن می‌شود.

کلمات کلیدی:

رجز، شاهنامه، تحلیل گفتمان انتقادی، مربع ایدئولوژیک، رستم و خاقان چین

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/978254>

